

Я великий учений, маг, фахівець, який здійснює експеримент. Звичайно ж, мені потрібні живі об'єкти для цього.

К. С. Льюїс. Небіж чаклуна<sup>1</sup>

Мене називають філософом, ученим або антропологом. Я ні перший, ні другий, ні третій. Я анамнезіолог. Я вивчаю забуте. Я вгадую те, що цілковито зникло. Я працюю з порожнечами, з замовчаннями, з дивними прогалинами між речами. Насправді я передусім чаклун.

Лоуренс Арн-Сейлз, інтерв'ю для «Таємного саду», травень 1976 року

<sup>1</sup> Переклад Ігоря Ільїна та Олександра Кальніченка. (Прим. пер.)

## ЧАСТИНА 1

### ПІРАНЕЗІ

Коли у Третій Північній Залі зійшов Місяць, я подався до Дев'ятого Вестибюля

ЗАПИС ВІД ПЕРШОГО ДНЯ П'ЯТОГО МІСЯЦЯ РОКУ, КОЛИ ДО ПІВДЕННО-ЗАХІДНИХ ЗАЛ ПРИБУЛИ АЛЬБАТРОСИ

Коли у Третій Північній Залі зійшов Місяць, я подався до Дев'ятого Вестибюля, щоб на власні очі побачити з'єднання трьох Припливів. Таке трапляється лише раз на вісім років.

Дев'ятий Вестибюль вирізняється тим, що в ньому є трое великих Сходів. Його Стіни обставлені мармуровими Статуями, незліченними сотнями Статуй, що здіймаються далеко вгору Ярус за Ярусом.

Я ліз угору Західною Стіною, доки не дістався Статуї Жінки, що несе Вулик, розташованої за п'ятнадцять метрів над Хідником. Жінка вдвічі чи втричі вища за мій зріст, а Вулик укритий мармуровими Бджолами завбільшки з мій великий палець. Одна Бджола (це завше викликає в мене легку нудоту) повзе по лівому Оку Жінки. Я втиснувся в Нішу Жінки й зачекав, доки не почув ревіння Припливів у Нижніх Залах і

не відчув, як Стіни вібрують від сили того, що невдовзі мало статися.

Першим надійшов Приплив із Далеких Східних Зал. Цей Приплив піднявся Крайніми Східними Сходами без люті. Він не мав якогось характерного забарвлення, а завглибшки його Води були щонайбільше по кісточки. Він розійшовся по Хіднику сірим дзеркалом, поверхня якого скидалася на мрамур через патьоки молочно-білої Піни.

Далі надійшов Приплив із Західних Зал. Цей Приплив із гуркотом піднявся Крайніми Західними Сходами й гучно лягнув по Східній Стіні так, що всі Статуї задрижали. Його Піна була біла, як старі риб'ячі кістки, а буремні глибини мали олов'яний колір. За кілька секунд його Води дійшли до Пояса Статуям Першого Ярус.

Останнім надійшов Приплив із Північних Зал. Він промчав угору середніми Сходами й наповнив Вестибюль, вибухнувши блискучою Піною, білою, мов лід. Я змок до нитки й осліп. Коли до мене повернувся зір, Води стікали зі Статуї. Саме тоді я усвідомив, що припустився помилки, обчислюючи об'єм Другого та Третього Припливів. Височезна Хвиля Води дійшла туди, де сидів навпочіпки я. Велетенська водяна Рука потягнулася до мене, щоб зірвати зі Стіни. Я стрімко обхопив руками Ноги Жінки, що несе Вулик, і почав молитися Будинкові про захист. Води вкрили мене, і на якусь мить мене оточила дивна тиша, яку чують ті, кого накриває Море, заглушуючи власні звуки. Я гадав, що загину або ж мене віднесе до Незнаних Зал, подалі від течії й шуму Знайомих Припливів, і не розтискав рук.

А тоді це скінчилося так само раптово, як почалося. З'єднані Припливи полинули далі, до навколишніх Зал. Я почув гуркіт і тріск, із яким Припливи били по Стінах. Рівень Вод у

Дев'ятому Вестибюлі стрімко знижувався. Тепер вони ледве вкривали Постаменти Статуї Першого Ярус.

Я усвідомив, що затиснув щось у руці. Розтиснув долоню і знайшов мармуровий Палець якоїсь Далекої Статуї, принесений туди Припливами.

Краса Будинку безмірна; Добрість його нескінченна.

## Опис Світу

ЗАПИС ВІД СЬОМОГО ДНЯ П'ЯТОГО МІСЯЦЯ РОКУ, КОЛИ ДО ПІВДЕННО-ЗАХІДНИХ ЗАЛ ПРИБУЛИ АЛЬБАТРОСИ

Я рішучо налаштований дослідити за своє життя якомога більше Світу. Із цією метою я подорожував аж до Дев'ятсот Шістдесятої Зали на Заході, Вісімсот Дев'яностої Зали на Півночі та Сімсот Шістдесят Восьмої Зали на Півдні. Я видирався до Верхніх Зал, де поволі снують Хмари й несподівано виринають із Туманів Статуї. Досліджував Затоплені Зали, де Темні Води вкриті білим лататтям. Бачив Занепалі Зали Сходу, в яких Стелі, Долівка (а подекуди і Стіни!) обвалилися, а напівтемряву розтинають промені сірого Світла.

У всіх цих місцях я стояв на Порозі й дивився вперед. Ніколи не бачив жодної вказівки на те, що Світ наближається до Кінця, — лише звичайні Зали та Проходи, що тягнуться в Далечінь.

Немає жодної Зали, жодного Вестибюля, жодних Сходів, увесь доступний простір, хоча то там, то тут можна натрапити на Порожній Постамент, Нішу чи Апсиду або й на порожнє місце на Стіні, загалом оздобленій Статуями. Ці Прогалини в певному розумінні такі ж таємничі, як і самі Статуї.

Я зауважив, що, хоча Статуї в одній Залі мають більшменш однакові розміри, між Залами існують суттєві відмін-

ності. В одних місцях фігури вдвічі або втричі вищі за Людську Істоту, в інших мають приблизно натуральну величину, а де-не-де доходять мені лише до плеча. Статуї, що містяться в Затоплених Залах, велетенські — від п'ятнадцяти до двадцяти метрів заввишки, — та вони є винятком.

Я завів Каталог, у якому збираюся фіксувати Положення, Розмір і Тему кожної Статуї, а також будь-які інші цікаві факти. Наразі я повністю описав лише Першу та Другу Південно-Західні Зали й займаюся Третьою. Від колосального масштабу цієї роботи мені часом трохи паморочиться голова, та як учений і дослідник я зобов'язаний свідчити про Розкоші Світу.

Вікна Будинку виходять на Великі Подвір'я — голі, порожні місця, вимощені каменем. Подвір'я загалом чотирибічні, хоча подекуди трапляються з шістьма чи вісьмома боками — або лише трьома (такі Подвір'я доволі дивні й похмурі).

За межами Будинку є лише Небесні Тіла: Сонце, Місяць і Зорі.

Будинок має три Рівні. Нижні Зали — це Царство Припливів; їхні Вікна, якщо дивитися на них через Подвір'я, сіро-зелені від неспокійних Вод і білі від бризок Піни. Нижні Зали забезпечують харчування у вигляді риби, ракоподібних і морської рослинності.

Верхні Зали — це, як я вже казав, Царство Хмар. Їхні Вікна сіро-білі й затуманені. Іноді можна побачити, як цілу вервечку Вікон несподівано освітлює блискавка. Верхні Зали дають Свіжу Воду, що проливається у Вестибюлях Дощем і стікає Потоками зі Стін і Сходів.

Між цими двома (загалом непридатними для життя) Рівнями є Середні Зали, які є Царством птахів і людей. Прекрасна Впорядкованість Будинку дає нам Життя.

Цього ранку я визирнув із Вікна у Вісімнадцятій Південно-Східній Залі. Побачив, як по той бік Подвір'я визирає з Вікна Однодумець. Вікно було високе й темне; шляхетна голова Однодумця з його високим чолом і охайно підстриженою бородою виднілася в Кутку. Він загубився в роздумах, як це дуже часто з ним буває. Я помахав йому рукою. Він мене не побачив. Я помахав енергійніше. Поскакав із великим завзяттям. Але Вікон у Будинку чимало, і він мене не побачив.

Повний список людей, які коли-небудь жили, і відомості про них

ЗАПИС ВІД ДЕСЯТОГО ДНЯ П'ЯТОГО МІСЯЦЯ РОКУ, КОЛИ ДО ПІВДЕННО-ЗАХІДНИХ ЗАЛ ПРИБУЛИ АЛЬБАТРОСИ

Від виникнення Світу однозначно існувало п'ятнадцятеро людей. Можливо, їх було й більше, але я науковець і мушу спиратися на докази. Із п'ятнадцятьох людей, чие існування можна підтвердити, живими наразі є лише я та Однодумець.

Тепер я назву п'ятнадцятьох людей, зазначивши там, де це має значення, їхнє положення.

Особа Перша: Я сам

Я вважаю, що мені від тридцяти до тридцяти п'яти років. Я маю зріст близько 1,83 метра та струнку статуру.

Особа Друга: Однодумець

За моїми підрахунками, Однодумець має від п'ятдесяти до шістдесяти років. Його зріст — близько 1,88 метра, і він, подібно до мене, відзначається стрункістю. Він сильний і підтягнутий як на свій вік. Його шкіра має блідо-оливковий колір. Його коротке волосся та вуса темно-брунатні. Він має бороду,

що сивіє (вже майже стала білою); вона охайно підрівняна і злегка загострена. Особливо витончені кістки його черепа: яскраво виражені аристократичні вилиці та високе, показне чоло. Загалом я сприймаю його як товариську, але дещо суворо особу, віддану інтелектуальному життю.

Він науковець, як і я, а також єдина інша жива людська істота, тож я, звісно, високо ціную його дружбу.

Однодумець уважає, що десь у Світі заховано Велике й Таємне Знання, яке дасть нам колосальні сили, коли ми його відкриємо. У чому полягає це Знання, він не зовсім певен, але в різних ситуаціях натякав, що воно може включати таке:

1. перемогу над Смертю й набуття безсмертя
2. проникнення в думки інших людей шляхом телепатії
3. перетворення на орлів і літання в Повітрі
4. перетворення на риб і плавання у Припливах
5. пересування предметів самою лише силою думки
6. загашення й повторне запалювання Сонця та Зірок
7. панування над нижчими розумами та впокорення їх нашій волі

Ми з Однодумцем старанно дошукуємося цього Знання. Зустрічаємося двічі на тиждень (щовівторка та щоп'ятниці), щоб обговорити свою роботу. Однодумець сумлінно організовує свій час і ніколи не допускає, щоб наші зустрічі тривали довше, ніж одну годину.

Якщо моя присутність необхідна йому в інший час, він гукає: «Піранезі!» — доки я не надходжу.

Піранезі. Так він мене називає.

Це дивно, бо це, наскільки я пам'ятаю, не моє ім'я.

Особа Третя: Чоловік із Коробкою з-під Печива

Чоловік із Коробкою з-під Печива — це скелет, що мешкає в Порожній Ніші у Третій Північно-Західній Залі. Його кістки було викладено в особливий спосіб: довгі кістки схожого розміру зібрано та зв'язано шпагатом із морських водоростей. Праворуч розміщено череп, а ліворуч — коробку з-під печива, в якій містяться всі дрібні кістки: кістки пальців на руках, пальців на ногах, хребці тощо. Коробка з-під печива червона. На ній намальоване печиво, а також є написи: «Ганті-Палмерс» і «Родинне коло».

Коли я вперше натрапив на Чоловіка з Коробкою з-під Печива, шпагат із морських водоростей уже всох і розпався, і чоловік став вельми неохайним. Я виготовив новий шпагат із риб'ячої шкіри та заново зв'язав пучки його кісток. Тепер він знов у належному стані.

Особа Четверта: Прихована Людина

Якось три роки тому я піднявся Сходами у Тринадцятому Вестибюлі. Довідавшись, що в тій Частині Верхніх Зал щезли Хмари, тож вони ясні, чисті й сповнені Сонячного Світла, я заповзвся дізнатися більше. В одній із Зал (розташованій просто над Вісімнадцятою Північно-Східною Залою) відшукав напіврозвалений скелет, утиснутий у вузький простір між Постаментом і Стіною. З огляду на поточне розташування кісток я вважаю, що на початку ця людина сиділа, підтягнувши коліна до підборіддя. Стать скелета визначити не зміг. Якби я забрав кістки для огляду, то, можливо, не зміг би повернути їх на місце.

Особи від П'ятої до Чотирнадцятої: Люди Алькову

Усі Люди Алькову — скелети. Їхні кістки розкладено одне за